

Aleksandra Jadach-Sepiolo

**SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI
„GLOBALNE WYZWANIA – EUROPEJSKIE ROZWIĄZANIA.
WSPARCIE DLA PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH
W RAMACH INICJATYWY JESSICA”**

**REPORT ON THE CONFERENCE ON
„GLOBAL CHALLENGES – EUROPEAN SOLUTIONS.
SUPPORT FOR REVITALIZATION PROJECTS UNDER THE JESSICA INITIATIVE**

Konferencja „Globalne wyzwania – europejskie rozwiązania. Wsparcie dla projektów rewitalizacyjnych w ramach Inicjatywy JESSICA” odbyła się 8 października 2009 r. w Szczecinie w ramach Europejskiego Tygodnia Regionów i Miast OPEN DAYS 2009. Organizatorem konferencji był Wydział Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Zachodniopomorskiego. Zgodnie z intencjami organizatorów była ona skierowana głównie do przedstawicieli władz miejskich i gminnych, a więc do podmiotów najaktywniej zaangażowanych w prowadzenie działań rewitalizacyjnych.

Konferencję otworzył p. Marcin Szmyt, dyrektor Wydziału Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Zachodniopomorskiego, przedstawiając krótko główny cel konferencji – wyjaśnienie znaczenia Inicjatywy JESSICA we wspieraniu projektów rewitalizacyjnych.

Jako pierwsza z zaproszonych gości głos zabrała p. Dorota Zaliwska, dyrektor Departamentu Inżynierii Finansowej w Komisji Europejskiej, przedstawiając krótko historię swojego departamentu, zainteresowania KE instrumentami inżynierii finansowej oraz samej Inicjatywy JESSICA. W prezentacji pt. „JESSICA – nowatorski instrument inwestowania w obszarach miejskich” scharakteryzowała dokładnie przyczyny powołania Inicjatywy JESSICA, wskazując głównie na ograniczone środki dotacyjne, zarezerwowane prawie wyłącznie dla projektów niekomercyjnych. Przekłada się to na stosunkowo małą efektywność wydawanych środków a także słabą motywację do poprawy tej efektywności.

Inicjatywa JESSICA została skonstruowana w celu finansowego i organizacyjnego wspierania projektów rewitalizacyjnych o określonej z góry, lecz niezbyt wysokiej stopie zwrotu, z wykorzystaniem instrumentów inżynierii finansowej. Proponowane instrumentarium finansowe jest dość obszerne. KE wskazała różnorodne rewolwingowe mechanizmy finansowe, natomiast sposób ich wykorzystania Komisja pozostawia w gestii podmiotów projektujących Fundusze Rozwoju Obszarów Miejskich (*Urban Development Funds*). Będą one, jako instytucje koordynujące poszczególne projekty i ich finansowanie, odpowiadać za tworzenie montażu finansowych.

Pani Dorota Zaliwska wymieniła także największe szanse, jakie wiąże KE z wprowadzeniem Inicjatywy JESSICA:

- unowocześnienie mechanizmów finansowania projektów rewitalizacyjnych dzięki wykorzystaniu instrumentów inżynierii finansowej,
- umożliwienie zastosowania dźwigni finansowej oraz wielokrotnego wykorzystania tych samych środków strukturalnych dzięki rewolwingowemu charakterowi tych instrumentów,
- promocja PPP,
- wsparcie projektów rewitalizacyjnych o stopie zwrotu uniemożliwiającej zdobycie dofinansowania w systemie dotacyjnym,
- sprowokowanie beneficjentów do racjonalnego i efektywnego wydawania środków dzięki wprowadzeniu konieczności zwracania otrzymanych środków ze wskazanymi w umowie odsetkami.

Istotne jest również doświadczenie i wiedza, jaką miasta, regiony i ich władze mogą uzyskać ze współpracy z wyspecjalizowanymi instytucjami finansowymi, w szczególności Europejskim Bankiem Inwestycyjnym. EBI wraz z KE koordynuje wdrażanie Inicjatywy, przeprowadzając analizy ewaluacyjne możliwości jej wdrożenia w poszczególnych krajach i regionach (23 ukończone ewaluacje, kolejnych 17 w fazie realizacji).

EBI jest wskazywany w dokumentach KE jako potencjalny partner w tworzeniu funduszy holdingowych. Do korzystania z jego oferty zachęcają ułatwienia proceduralne, które mają (zwłaszcza na początkowym etapie Inicjatywy) przyciągnąć do EBI kraje i regiony, które będą mogły wykorzystać wiedzę i doświadczenie EBI w zarządzaniu instrumentami inżynierii finansowej. Warto podkreślić, że nie istnieją jeszcze doświadczenia wdrożeniowe w zakresie tej inicjatywy, niemniej jednak EBI prowadzi różnorodne działania inwestycyjne, wykorzystujące podobne instrumenty w innych dziedzinach swojej działalności.

Wdrażanie Inicjatywy JESSICA dopiero się rozpoczęło. W chwili obecnej w UE istnieją 3 fundusze holdingowe na poziomie krajowym oraz 4 fundusze na poziomie regionalnym, z czego jeden to Fundusz Rozwoju Obszarów Miejskich, a więc utworzony z pominięciem funduszu holdingowego. P. Dorota Zaliwska wielokrotnie podkreślała, że KE traktuje Inicjatywę JESSICA jako swoisty eksperyment, który ma wspierać miasta i regiony w zakresie rewitalizacji. Istotne jest, w jakim zakresie instrument ten przyjmie się. Ze względu na jego długookresowy charakter jakakolwiek ocena na tym etapie byłaby przedwczesna. Niemniej jednak szanse, jakie daje obszarom miejskim, są nie do przecenienia i warto nich skorzystać.

Drugą prezentację przedstawił p. Rafał Rybacki, dyrektor środkowoeuropejskiego departamentu JESSICA Task Force, departamentu Europejskiego Banku Inwestycyjnego powołanego w celu koordynowania wdrażania Inicjatywy JESSICA w krajach UE. Wystąpienie dotyczyło roli EBI w prowadzeniu funduszy holdingowych oraz Funduszy Rozwoju Obszarów Miejskich. Szczegółowo zostały przedstawione zalety i wady tworzenia FROM jako osobnego rachunku prowadzonego przez bank oraz jako osobnego funduszu wyposażonego w osobowość prawną, np. w formie spółki miejskiej. P. Rafał Rybacki wskazał także potencjalne obszary inwestycyjne FROM, pokazując, że docelowym obszarem inwestowania funduszy powinny być projekty, które realizują cel społeczny, ale nie

kwalifikują się do uzyskania dotacji ze względu na osiągnięte przychody. Doświadczenie EBI w zakresie tworzenia instrumentów inżynierii finansowej ma być najważniejszym wsparciem dla miast i regionów w zarządzaniu FROM. Miasta muszą na etapie początkowym nauczyć się nowego podejścia. Warte uwagi jest różnorodność możliwości, jakie oferuje Inicjatywa JESSICA i współpraca z EBI.

Prezentacja obejmowała również informacje dotyczące podstawowej działalności FROM, procedury przygotowywania ich uruchomienia a także zakresu działań po uruchomieniu. Jako ilustrację p. R. Rybacki przedstawił przykład Funduszu Termomodernizacyjnego na Litwie, który swoją działalność rozpoczął w średniej wielkości mieście i koncentruje się na rewitalizacji kamienic położonych przy rynku tego miasta, odpowiednio łącząc elementy komercyjne z niekomercyjnymi. Przy czym, co istotne, fundusz, działający jako celowa spółka miejska z udziałami prywatnymi, finansuje projekty, głównie działania termomodernizacyjne, wykorzystując przy tym dodatkowe udogodnienia, jakie wynikają z planu antykryzysowego KE. Wkład funduszu holdingowego w ramach Inicjatywy JESSICA wyniósł 127 mln euro, natomiast dodatkowe 100 mln to wkład własny. Montaż finansowy jest w tym przypadku dość prosty i opiera się na preferencyjnych kredytach dla rodzin o niskich dochodach.

Kolejna prezentacja, przygotowana przez p. Roberta Michalskiego, zastępcę dyrektora Wydziału Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym w województwie zachodniopomorskim, przedstawiała obecny stan wdrażania Inicjatywy JESSICA w województwie zachodniopomorskim, które jako drugie w Polsce i czwarte w Europie podpisało z EBI umowę o finansowaniu funduszu powierniczego (holdingowego). Dzięki temu na działania w ramach Inicjatywy JESSICA województwo posiada w tej chwili środki strukturalne w wysokości 33 mln euro.

Prezentacja obejmowała także dokładne umiejscowienie dotacji i instrumentów inżynierii finansowej w strukturze regionalnego programu operacyjnego oraz w kategoriach interwencji. Pan R. Michalski omówił dokładnie cechy, jakie powinien mieć projekt kwalifikujący się do wsparcia w ramach Inicjatywy JESSICA. W szczególności wskazał na obowiązkowe uwzględnienie w lokalnym programie rewitalizacji zintegrowanych projektów, które przez Zarząd Województwa interpretowane są jako sekwencja powiązanych ze sobą projektów indywidualnych, mających na celu wyprowadzenie danego obszaru z kryzysu. Projekt zintegrowany powinien składać się z projektów inwestycyjnych i nieinwestycyjnych, realizowanych przez podmioty publiczne i prywatne ze środków własnych i w ramach dostępnych dofinansowań.

Środki przeznaczone na Inicjatywę JESSICA w RPO podzielone zostały na dwa poddziałania: rewitalizację Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego, SOM (ponad 27,3 mln euro) i reszty województwa (ponad 22,29 mln euro), przy czym województwo otrzyma dodatkowe wsparcie od państwa w wysokości 25% tych środków. W prezentacji pokazany został dokładny podział środków zarówno między kategorie interwencji, jak i poddziałania w RPO. Zestawiono również dostępne w ramach Inicjatywy JESSICA środki w obecnej perspektywie finansowej ze środkami dotacyjnymi dostępnymi w ZPORR, a także przedstawiono stan prac Rządu nad kluczowym dla dalszych działań Zarządu Województwa

rozporządzeniem dotyczącym pomocy publicznej na działania w zakresie rewitalizacji miast. Wystąpienie p. R. Michalskiego zamknęło część prezentacyjną.

W drugiej części konferencji, po krótkim filmie pokazującym miasta korzystające ze środków strukturalnych na finansowanie rewitalizacji, zorganizowano debatę dotyczącą szans wdrożenia Inicjatywy JESSICA w województwie zachodniopomorskim. Wzięli w niej udział goście z pierwszej części: p. Dorota Zaliwska oraz p. Rafał Rybacki, przedstawiciele samorządów województwa: burmistrz Międzyzdrojów p. Leszek Dorosz, wiceprezydent Koszalina p. Andrzej Jakubowski oraz wiceprezydent Świnoujścia p. Andrzej Szczodry, reprezentant Szczecińskiego Centrum Renowacyjnego oraz przedstawiciel konsorcjum Instytutu Rozwoju Miast, Szkoły Głównej Handlowej i Uniwersytetu Jagiellońskiego dr Aleksandra Jadach-Sepiolo. Debatę moderował p. Paweł Wiśniewski, dziennikarz TVP. Zaproszeni przedstawiciele miast rozpoczęli już prace nad projektami, do których dofinansowanie zamierzają uzyskać z RPO w ramach wsparcia z Inicjatywy JESSICA.

Deбата składała się z dwóch części, w pierwszej zaproszeni goście odpowiadali na pytania dotyczące perspektyw wdrożenia Inicjatywy JESSICA. Dyr. D. Zaliwska wskazywała głównie na elastyczność instrumentów inżynierii finansowej, możliwości generowania dźwigni finansowej i zwiększenie efektywności wykorzystania środków, natomiast dyr. R. Rybacki podkreślił rolę EBI w tworzeniu funduszu holdingowego (poręczeniowego) w województwie zachodniopomorskim. Aleksandra Jadach-Sepiolo natomiast wskazała na istotne znaczenie Inicjatywy JESSICA jako nowoczesnego instrumentu nie tylko finansowego, ale przede wszystkim promującego zintegrowane podejście do rewitalizacji obszarów miejskich. Może to być duży krok naprzód w stosunku do jednostkowych projektów, które obecnie podejmowane są przez miasta z wykorzystaniem środków dotacyjnych.

Nawiązując do tej wypowiedzi, p. A. Jakubowski przedstawił koncepcję Koszalina w zakresie organizacji rewitalizacji. Wskazał również na problem podziału środków między SOM a resztę województwa. Ta kwestia zdominowała dalszą część debaty, zaproszeni przedstawiciele miast wyraźnie wskazywali trzy różne modele działania:

- 1) jeden FROM na całe województwo,
- 2) dwa FROM – jeden dla SOM, drugi dla reszty województwa,
- 3) dowolna liczba FROM, w zależności od potrzeb konkretnych miast.

Przedstawiciele miast podzielili się zgodnie z kryterium wielkości miasta i przedstawiali argumenty na rzecz proponowanych przez siebie rozwiązań, tymczasem eksperci wypowiadali się na temat zalet i wad każdego z wymienionych rozwiązań, zarówno z perspektywy województwa, jak i poszczególnych miast ubiegających się o wsparcie ze środków Inicjatywy JESSICA. Nie wyłoniono ostatecznie najlepszego rozwiązania, choć zawężono liczbę wariantów do dwóch pierwszych. Najważniejszym rezultatem debaty jest propozycja opracowania jednoznacznych kryteriów kwalifikacji projektów do dofinansowania (doprecyzowanie kryterium zintegrowania), jak i wyraźne zarysowanie potrzeby rozpowszechniania informacji o Inicjatywie JESSICA w miastach, o związanych z nią szansach i wymogach finansowych oraz proceduralnych.

Uczestnicy konferencji wskazywali w trakcie wypowiedzi z sali, że trudności w zakresie rewitalizacji wynikają z niejednoznacznych kryteriów konkursowych oraz ze zbyt krótkich

okresów między ogłoszeniem wymogów dla lokalnych programów rewitalizacji a ogłoszeniem konkursu na projekty. Tego samego obawiają się w przypadku Inicjatywy JESSICA: niedoprecyzowania i niejasności w procedurach konkursowych. W większości wypowiedzi uczestnicy konferencji wskazywali drugi wariant jako im najbliższy z uwagi na wydzielenie Szczecina. Debata zakończyła się zapewnieniem p. R. Michalskiego o wystarczającym czasie na przygotowanie dokumentów o dofinansowanie w najbliższym konkursie. Podkreślono także w podsumowaniu konferencji szanse i wyzwania, jakie wiążą się z Inicjatywą JESSICA w miastach województwa zachodniopomorskiego.

Dr Aleksandra Jadach-Sepiolo
Katedra Inwestycji i Nieruchomości
Szkoła Główna Handlowa
Warszawa